

# Slaba, a snažna

## Duhovni put Judite, spasiteljice

### ***„Gospodin će mojom rukom donijeti spas Izraelu“ (8,33)***

Judita ulazi u Bibliju kao žena koja sluša (ακουω 8,1.9). Čula je sve što se zbiva u gradu. Čula je i tvrd odgovor naroda glavarima. Njezino pojavljivanje može se promatrati i kao odgovor na dvostruki molitveni vapaj zajednice u opsjednutom gradu (7,19.29). Ona doduše živi povučeno i asketski ali pozorno prati zbivanja, dobro je obaviještena i poznaje političke događaje. U osobnom životu propatila je mučnu sudbinu. Muž joj je umro pa je ostala sama kao udovica. Juditu takvo iskustvo čini osjetljivom za trpljenje cijeloga grada.

### ***Lijepa***

Judita ima autoritet i uživa ugled u narodu. Tu je najprije njezina pojava, ono što se odmah vidi. „Bijaše lijepog stasa i sjajno je izgledala“ (8,7). Kad se uređuje i dotjeruje za svoj hrabri pothvat više puta će izazvati divljenje: poglavari grada, pripadnici njezina naroda, ne mogu se nadiviti i izgovaraju blagoslovnu molitvu nad njom: „Bog otaca naših udijelio ti milost i dao ti da uspješno izvedeš što si naumila na slavu sinova Izraelovih i uzvišenje Jeruzalema“ (10,8).

Njezina ljepota očarala je asirske straže (10,14). Slično se zbiva i u čitavu neprijateljskom taboru, gdje joj se svi čude i dive. Tako je i kod okupljenih pred zapovjednikovim šatorom (v19) i kod dvorjanika u šatoru (v23).

Njezina ljepota djeluje. U svakom od tih slučajeva ljudi reagiraju nekom sadržajnom i važnom primjedbom.

### ***Mudra***

Drugi razlog Juditina ugleda i važnosti njezinih riječi jest njezina mudrost. Poglavar grada Ozija primjećuje kako cijela zajednica još od Juditine mladosti poznaje njezinu mudrost i zna kako su plemenite i uzvišene misli njezina srca (8,29). Njezin sadašnji način života takav je da nitko nije govorio ništa ružno o njoj (8,8).

Jednako kao nad njezinom ljepotom vođe napadačke sile zadivljeni su njezinom mudrošću (11,20). Oni uspoređuju i izjednačuju Juditinu ljepotu s njezinom mudrošću (11,21).

## **Voditeljica**

Juditin se autoritet vidi u tome da ona daje pozvati gradske prvake (8,10) i izravno ih poučava i upozorava. Oni su vođe, ali ona ih u isti mah oslovljava kao braću (8,14.24).

Veliki govori, pred predstavnicima njezina naroda (8,11–27) i pred vrhovnim zapovjednikom napadačke vojske (11,5–9), a tako i njezina molitva (9,2–14), svjedoče o njezinoj bogatoj nutrini i njezinoj pameti.

Upozorenje gradskim glavarima smjera na to da se Bogu ne smije propisivati nikakav rok za njegovu pomoć. Oni su naime odlučili još pet dana pouzdati se i čekati na Božju pomoć, a nakon toga će odustati i predati se. Time se – kako Judita bez prikriivanja i uljepšavanja predbacuje – postavljaju namjesto Božjeg autoriteta, što je središnja problematika cijele Knjige o Juditi. Strani kralj naime traži da ga se štuje kao Boga (6,2). Svi koji ga se ne boje i koji ga drže tek „običnim čovjekom“ (1,11) bit će napadnuti i prijati im potpuno uništenje.

## **Druga perspektiva**

Za dugotrajne opsade cijela je zajednica trpjela zbog nedostatka vode pa su ljudi bili zabrinuti za same sebe i za vlastiti život. Judita međutim, jer je već upoznala svoju osobnu patnju, u svojim objašnjenima pred glavarima očituje kako njezina skrb smjera na svetište (8,21.24) i žrtvenik (8,24), na Božji dom u Jeruzalemu (9,1). Njezina duhovna povezanost s hramom vidi se u tome da svoju veliku molitvu izriče upravo u vrijeme večernje žrtve u Jeruzalemu (9,1).

Njezin je pogled otvoren i širok. Kao dobar vojni strateg dobro procjenjuje da o sudbini njezina grada ovisi sva Judeja („budemo li osvojeni mi, bit će osvojena i sva Judeja“ 8,21).

Ona je prva i jedina u ovoj biblijskoj knjizi koja spominje Abrahamov, Izakov i Jakovljevi put s Bogom (8,26). U tom svjetlu ona je kadra i ove najteže aktualne prilike protumačiti kao kušnju (πειραζω 8,25).

Koliko je starješine poštuju i cijene, koliko od nje očekuju vidi se u molbi glavara Ozije koji traži njezinu zagovorničku molitvu (8,31).

## **Božja snaga**

Na više načina Judita u svojoj povijesti pokazuje da Bog stoji u središtu.

O Juditi se govori tek u drugom dijelu knjige (tek od 8. od 16. poglavlja). Ona nije u prvom redu, na drugom je mjestu, ostaje u pozadini.

Njezino je ime Judita – židovka. Nema nikakvo posebno ime s kojim bi egocentrično izdizala samu sebe, nego se poistovjećuje sa zajednicom, uzima na sebe sudbinu čitavoga naroda.

Žena je.

Osim toga, ona je udovica i tako pripada skupini onih kojima je potrebna zaštita i koji prema Zakonu zaslužuju posebnu ljubav prema bližnjemu i posebnu Božju brigu.

Judita najavljuje Božje djelo spasenja (8,33) i tako slijedi Mojsijev postupak u velikoj nevolji (usp. „Gledajte spasenje Božje!“ Izl 14,13).

U svojoj molitvi neuvijeno ispovijeda kako računa na Božju snagu, a ne na svoju slabost. Opipljivo i sasvim konkretno pokazat će se njezina nedostatnost i ograničenost njezinih sila kad bude u Holofernovu šatoru morala dvaput udariti mačem (13,8).

Ona sama zna da ovisi o Božjoj pomoći. To očituje tako da na prvo mjesto prije cijeloga pothvata stavlja svoju molitvu (Jdt 9) i tako da prije smaknuća napadača opet moli, i to dvaput (13,4.7).

## ***Bogu odana***

Judita je Bogu odana. Njemu se klanja. Veliča njegovu veličinu i moć tako što pred njim pada ničice. Taj znak štovanja čini za vrijeme velike molitve (πυπτω 9,1; 10,2). U takvom će stavu Bogu iznijeti svoju molitvu.

Također kad gradski starješine nad njom izgovaraju blagoslov njezin prvi odgovor jest klanjanje Bogu (10,9).

U velikoj molitvi u 9. poglavlju Judita očituje svoju teološku dubinu. Ponajprije, iako sama moli, povezana je s liturgijom u Božjem domu. Moli u isto vrijeme.

## ***Moliteljica***

Njezina je molitvena metoda iznijeti pred Bogom iskustva iz prošlosti. Ona podsjeća na veliko djelo iz povijesti povezano s Jakovljevim sinom Šimunom koji je praotac njezina plemena. Kao što je Jakovljeva kći bila silovana od Sihema, tako sada Asirci prijete da će obeščastiti svetište (9,8). U tom smislu i na takvoj pozadini može se ime grada Betulija tumačiti kao בתולה *betulâ* – „djeвица, djevojka“. Ali ime ujedno ostaje aluzija na בית אל *bet 'el* – na sam Božji dom.

Slična molitvena metoda živi u Crkvi. Mi podsjećamo u molitvi na otkupiteljsko djelo Isusa Krista u povijesti i molimo da bude učinkovito u sadašnjosti. I primamo čudesan Božji odgovor.

Judita je moliteljica. Kad već bude u neprijateljskom taboru, svake će noći ići na molitvu (12,8).

## ***Žena – mudrac***

U svojoj molitvi Judita očituje da je kao žena nalik mudracu iz biblijske mudrosne tradicije. Govori primjerice kako su „svi putovi Božji pripremljeni i sve odluke predviđene“ (9,6). U istom je smislu kao biblijska mudra žena obrazlagala stvari u svom govoru pred gradskim starješinama: starješine koji ne uspijevaju „istražiti dubine ljudskoga srca kako će dokučiti Boga, istražiti njegovu misao i shvatiti njegove nakane?“ (8,14).

Iako se i osobno nalazi u nevolji, njezina molitva usmjerena je na dobro Božjeg doma i Božjeg naroda. Njoj je stalo do Saveza kojeg u molitvi spominje (9,13). To je jedino mjesto gdje se u knjizi spominje Savez i bitan je razlog zašto je knjiga ušla u Bibliju. Judita ga jedina spominje i to u svojoj molitvi.

Judita se posve podlaže Božjem autoritetu. Iako sama kani izvesti spasonosni pothvat, moli snagu od Boga („ojačaj moju udovičku ruku...“ 9,9). Kad je prvi put najavila svoj plan (8,32), znala je već da je Gospodin taj koji njezinom rukom donosi spas (8,33). Ona zna kako uspjeh njezina plana ovisi o pravim riječima koje će od Boga dobiti („Daj mi zamamnu riječ koja ranjava i obara...“ 9,13). Napokon, na kraju svoje molitve jasno uočava i svrhu čitava pothvata. Riječ je o tome da cio Božji narod dođe do spoznaje Boga (9,14).

ljetno 2008., upisano: 31.01.09.  
(popravljenno, 13. 02. 09., 29.05.2009.)

doc. dr. sc. Niko Bilić SJ